

Egyes apiterápiás házak bemutatása

Balogh Máté, Szabó Rubina Tünde

*Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Állattenyésztési Tudományok Intézet,
2100 Gödöllő, Páter Károly u. 1.*

*Received/Érkezett: 07. 06. 2023.
Accepted/Elfogadva: 30. 06. 2024.*

Összefoglalás: Az apiterápiás házak bemutatásával célunk a magyarországi apiterápiás kezelések helyzetéről beszámolni, mivel hazánkban is egyre elterjedtebb mind az orvoslásban, mind a házi patikai módszerekben a méhészeti termékek alkalmazása. Főként légző szervi és idegrendszeri betegségekre alkalmazzák térségünkben. A megkérdezett apiterápiás házat üzemeltető szakember leginkább felső légúti megbetegedésekre alkalmazza páciensei esetében. Az apiterápia gyakran kiegészítő kezelésként ajánlható, mivel nem egy monoterápiás eljárás. Az interjúk alapján tehát megállapítható volt, hogy egyre több ember vesz részt a kezelésben, de szélesebb körű oktatást és információkat kell biztosítani az emberek számára hazánkban is az apiterápiás kezelések kedvező hatásairól és hatékonyságáról.

Kulcsszavak: apiterápia, méhészet, kezelés

Presentation of some apitherapy houses

Máté Balogh, Tünde Rubina Szabó

*Hungarian University of Agriculture and Life Sciences, Institute of Animal Sciences,
Páter Károly 1, 2100 Gödöllő, Hungary*

Abstract: Our aim was to present some apitherapy houses and apitherapy treatments in Hungary, as the use of apitherapy products is becoming more and more widespread. It is mainly used for respiratory and nervous system diseases in our region. The apitherapist interviewed uses it mainly for upper respiratory diseases. Apitherapy is often recommended as a complementary treatment, as it is not a monotherapy. The interviews showed that more and more people are taking part in the treatment, but that there is a need for more education and information about the benefits and effectiveness of apitherapy treatments for people in our country.

Keywords: apitherapy, beekeeping, treatment

Bevezetés

Az apiterápia (az *apis* latin szó, jelentése méh) a méhészeti termékek, például a méz, a virágpor, a propolisz, a méhpempő és a méhméreg betegségmegelőzésre vagy kezelésre történő felhasználásának gyakorlata. Az apiterápia a méhészeti termékek gyógyító célú felhasználását jelenti. Az apiterápia gyökerei az ókori Egyiptomban több mint 6000 éves gyógyászatig vezethetők vissza. Újabban a méhtermékek beépültek a modern orvosi gyakorlatba, ahol a figyelem középpontjában elsősorban a betegségek és azok megelőzése áll (WHO, 2013). A kiegészítő és alternatív gyógymódok (CAM) közül egyes étrend-kiegészítők viszonylag erős pozitív bizonyítékokat mutatnak arra vonatkozóan, hogy hatékonyak egyes gyakori betegségek megelőzésében. (Hall et al., 2015). Egyes eredmények arra utalnak, hogy azok, akik alternatív terápiákat használnak, beleértve a gyógynövényes, ásványi anyagokkal és biológiai (beleértve az apiterápiát is) étrend-kiegészítőket, összességében kisebb valószínűséggel részesülnek standard megelőző ellátásban, mint a nem használók. Ezenkívül az étrend-kiegészítőket használók nagyobb valószínűséggel tanúsítanak egészséges magatartást, és úgy tűnik, hogy egészségtudatosabb csoportot alkotnak (Crane et al., 2002).

A méhesházakban a kaptárlevegővel való hatékony gyógyítás csak akkor lehetséges, ha külső környezeti levegő hőmérséklete eléri a 25-26°C-ot és a kaptárakban aktív fiasítás van. A természetes úton kiáramló kaptárlevegő így elérheti a 34-35°C fokot is. A kaptárakban lévő biológiailag aktív anyagokat a méhek passzívan felkeverik szárnyaik rezgésével, ezáltal akkora ventilációt csinálnak, hogy a propoliszból, méhviaszból és más méhészeti termékekből kiáramló illóolajok belekerülnek a terápiás ház légkörébe. A páciens kaptáron fekszik vagy közvetlen a kaptár mellett és testét egyenletesen éri a speciális klímájú, propolisz- gyanta- illóolaj összetételű kaptárlevegő (1 ábra).

1. ábra. Az apiterápiás ház belseje

Forrás: Kun (2019)

Figure 1. The interior of an apitherapy house

Az emberek a történelem során többféleképpen használták a méhészeti termékeket: a méhviaszt fémek öntéséhez és gyújtófegyverek készítéséhez használták, a mézet táplálékként és vallási áldozatokhoz, a propoliszt ragasztóanyagként, a virágport pedig mezőgazdasági munkákhoz, például növényneveléshez használták. Sokkal később, az 1890-es évek végén J. Langer a prágai egyetemen kísérletet tett a méhméreg klinikai alkalmazására injekció formájában, 1930-ban pedig egy Mack nevű dél-németországi cég méhméregoldatot állított elő kereskedelmi forgalomban. (Koh et al., 2003). Az apiterápiát a hagyományos orvoslásban Európa, Ázsia és Dél-Amerika országaiban, többek között Kínában, Koreában és Oroszországban is alkalmazzák. Az apiterápia olyan alternatív terápia, amely a méhészeti termékek, elsősorban a méhméreg felhasználására támaszkodik számos emberi betegség kezelésében. A méreg kézi injekcióval vagy közvetlen méhcsípéssel juttatható az emberi szervezetbe. A méhméreg számos aktív molekulát, például peptideket és enzimeket tartalmaz, amelyek előnyös potenciállal rendelkeznek a gyulladások és a központi idegrendszeri betegségek, például a Parkinson-kór, az Alzheimer-kór kezelésében. Ezen túlmenően a méhméreg ígéretes előnyöket mutatott a rák különböző típusai ellen, valamint vírusellenes aktivitást, még a kihívást jelentő humán immunodeficienciavírus (HIV) ellen is. Számos tanulmány írta le a méhméreg összetevőinek biológiai aktivitását, és indított pre klinikai vizsgálatokat az apitoxin és alkotórészeinek a gyógyszerek következő generációjaként való potenciális felhasználásának javítása érdekében (Jo et al., 2012; Lee et al., 2014, Morena és Giralto, 2015; Zhang et al., 2018).

A vizsgálatunk célja a bemutatott interjúkkal a Magyarországon üzemelő apiterápiás házak megismerése és bemutatása.

Anyag és módszer

A vizsgálat leírása

Négy interjúalannyal készült nyitott választ lehetővé tevő három interjú. A szakemberek között volt *Dr. Simon Zsuzsanna* (Hajdúszoboszló) biológiai kutató, természettudós és természetgyógyász. 2015-ig végzett nemzetközi klinikai vizsgálatokat, majd Magyarországon nyitott saját vállalkozást. 2016-tól kezdve kezdett méhekkkel és apiterápiával foglalkozni, főként mozgásszervi és légző szervi betegségek gyógyítására specializálódott. További két szakember *Radó Gábor* és *Radóné Karácsonyi Enikő* (Vonyarcvashegy) volt. Mindketten agrármérnökök, apiterapeuták és hobbi méhészek. Negyedik interjúalany *Dr. Gerzenyiné Angelika* (Gyöngyös) apiterapeuta és természetgyógyász volt, aki már több mint 20 éve foglalkozik a méhekkkel való gyógyítással az apiterápia és a kaptárlevegő alkalmazásával.

A következő kérdéseket tettük fel az interjúban, melyre szabad formában adhattak válaszokat:

1. Mióta foglalkozik/foglalkoznak apiterápiával?
2. Hogyan működik, milyen részekből áll egy apiterápiás kezelés? (módszerek, anyagok, időtartalom)
3. Milyen eszközök szükségesek vagy milyen eszközöket használnak a kezelésnél?
4. Hány méhcsaláddal dolgoznak?
5. Az apiterápia a szervezet mely részeire van hatással?
6. (Általánosan) Milyen betegségek, kórak kezelésére alkalmas?
7. Mi a fő szezonja, mikor lehetséges igénybe venni, vagy főként mikor veszik igénybe az emberek a kezelést? (tavaszi, nyári időszak?)

8. Hány fő veszi igénybe évente, illetve havonta a kezeléseket?
9. Milyen korosztályú emberek vették idáig igénybe (melyik korosztály a legjellemzőbb?) a kezelést?
10. A leggyakoribb korosztálynál milyen betegségek voltak jellemzők?
11. Milyen mértékben segít az apiterápia különböző betegségek kezelésében vagy tüneteinek enyhítésében?
12. Milyen mellékhatásai lehetnek az apiterápiának, és hogyan lehet minimalizálni azokat?
13. Melyek azok a specifikus méhek által termelt anyagok, amelyek felelősek az apiterápia pozitív hatásaiért?
14. Hogyan lehet kombinálni az apiterápiát más terápiás módszerekkel a legjobb eredmények eléréséhez?
15. Milyen demográfiai vagy klinikai jellemzők (pl. életkor, nem, alapbetegségek) növelik a mellékhatások kockázatát az apiterápiás kezelése során? Lehetséges-e azonosítani olyan csoportokat, akiknél fokozott figyelmet kell fordítani a mellékhatásokra?

Eredmények és értékelésük

Az apiterápiás kezelést heti 2 vagy 3 alkalommal körülbelül 30 vagy 60 percen keresztül érdemes végezni. Az interjúimból kiderült, hogy a Magyarországon dolgozó szakemberek ellenzik, a különböző eszközök használatát (például: maszk vagy méhpempő gyűjtő gép) az apiterápiás kezelése során. *Dr. Simon Zsuzsanna* próbaképpen inhalációs maszkokat helyezett az apiterápiás házba. A maszkokat a kaptárok tetejére szerelték egy műanyag csővel olyan módon, hogy a csőbe ne kerülhessenek méhek. Az eszközöket nem alkalmazta sokáig, mert azt tapasztalta, hogy a páciensek nagy mennyiségű levegőt szívtak be rövid idő alatt a maszkokon keresztül és nem tudtak lépést tartani a méhek rezgésével és tevékenységével, ezért gyorsan lehűlt a szervezetük. Ezen kívül az sem ajánlott, hogy mobil vagy egyéb hangos eszközt vigyenek be a betegek a terápiás házba, mert ezek az eszközök zavarják a méhek életét. A terapeuták átlagosan 25-30 méhcsaláddal dolgoznak. A fő szezonja a terápiának a nyár időszak, és átlagosan 40-50 fő veszi igénybe a kezeléseket. Nem lehet egész évben igénybe venni a kezelést, kizárólag az aktív fiasítási időszakban. A hőmérséklet nem lehet alacsonyabb 25°C-nál és délután 3-4 óra környékén akár 6 órán keresztül használata a legideálisabb, mivel minél melegebb van, annál több hatóanyag és illóolaj került be házba. Maximum 2 ember vehet részt a kezelésben. Főként 40 és annál idősebb korosztályú nők és férfiak veszik igénybe, gyerekeknek egyelőre a megkérdezett szakemberek közül egyik se ajánlja. A méhkaptár levegőjének közvetlen belélegzése jelentős javulást eredményezett a következő betegségeknél: asztma (a tüdő hörgőinek nyálkahártya gyulladását jótékonyan enyhíti az esetek 80%-ban), a tüdő alsó és felső légúti betegségei, Kruppos köhögés, allergiás nehézlégzés (dohányzás okozta), kiegészítő szindróma (fokozott érzelmi megterhelés, mely folyamatos stressz hatására fizikai, érzelmi, mentális kimerüléshez vezet), alvászavar (megemelkedett stresszfaktorok miatt), szorongás és nyugtalanság. Gyakran használják a kezelést irodában dolgozó emberek vagy olyan emberek, akik alvászavarban vagy depresszióban szenvednek. Tapasztalatok alapján kimutatható volt, hogy a depressziós tünetek jelentős mértékben csökkentek apiterápiás kezelése után és aludni is jobban bírtak a páciensek.

Dr. Gerzsenyiné Angelika és *Dr. Simon Zsuzsanna* főként felső légúti megbetegedésekre alkalmazza páciensein. Propolisz és a propolisztinktúra használata gyakori, mert antibakteriális és gomba ellenes hatásai kiváló védelmi rendszert alakít ki a szervezet számára. A terápiát kiegészítő kezelésként ajánlották. Először az orvos által előírt gyógyszereket és kezelést kell használni és ez után egy kiváló kiegészítő gyógyító módszer az apiterápia. Például nem kissejtes tüdő rák esetén fontos, hogy a beteg megkapja a megfelelő orvosi kezelést és ezt kiegészítheti tüdőre méhviasz pakolással vagy propolisz garat sprével. Az apiterápiás kezelés nem egy monoterápiás kezelés, kiegészíthető méhtoxin és méhviasz terápiával. A méhtoxin terápia az akupunktúrához hasonlóan végzett eljárás. A fájó testrésze egy speciális fogócsipesszel a méheket a fájó testrészekre helyezik. A méh fejének finom ingerlésével érik el, hogy a leghatásosabb akupunktúrás pontba, kiengedje a fullánkját. A méhszúrásakor 0,1-0,15 milligramm méhméreg jut a betegbe. A beteg állapótól függően, előzetesen elvégzett allergia teszt eredménye után 1-4 méhszúrást ajánlanak alkalmanként. A méh méreggel történő terápia alkalmas reumás problémák, ízületi fájdalmak, osteoarthritis és lumbágó kezelésére. A kiegészítő méhviasz terápiát pakolásként alkalmazzák gyulladáscsökkentő hatása miatt. Ez egy 100%-os méhviasz, propolisz, méhméreg és különböző gyógynövények keveréke. A pakolást infralámpával melegítik fel a bőrhám felszínének megfelelő előkészítése után és a kezelendő felületen 30-40 perc alatt kifejti gyógyító hatását. Pozitív hatással van a kezelés a krónikus obstruktív tüdőbetegség (COPD), influenza és covidos betegségek gyógyításában is, ha nehezen lélegzett, nem szakadt fel a nyak a légcsőben és fáj a tüdeje a betegnek, akkor egy órás kezelés után javultak ezek a problémák. Magyarországon még nincsenek olyan műszerek, amelyekkel a terápia hatékonyságát tudományosan bizonyítani lehet. A COPD-es betegeknél alkalmazott *Dr. Simon Zsuzsanna* úgynevezett kilégzési tesztet, amely úgy működik, hogy a beteg egy nagyot sóhajt és lélegzik, a kilégzések hosszúságát és a levegő mennyiségét fogja mérni. Tapasztalatai alapján nem talált pozitív válaszokat, tehát a műszer alapján objektíven nem volt hatása a kezelésnek, attól függetlenül, hogy a páciensek jobban érezték magukat. Mivel a szakemberek nem tudnak statisztikai adatokat és statisztikai különbségeket kimutatni, ezen okokból fogva úgynevezett „quality of life”, vagyis az életminőséggel kapcsolatos kérdéseket tesznek fel a kaptárlevegős kezelést megelőzően és a kezelés után a betegnek. A leggyakrabban előforduló mellékhatása az apiterápiás, illetve a méhtoxin kezelésnek az esetleg előforduló méhcsípés okozta allergia. Főként azoknál a betegeknél fordul elő, akik szervezetében méhméreg-specifikus ellenanyag termelődik, tehát *Dr. Simon Zsuzsanna* eredményei alapján az allergiás betegek 90%-ára, a terhes nők 61,5%-ára, a tinédzserek 18% -ára van káros hatással az apiterápia. Akár normális helyi reakciók után is bekövetkezhet életkortól függetlenül. *Dr. Gerzsenyiné Angelika* és *Dr. Simon Zsuzsanna* tapasztalatai alapján életet veszélyeztető állapot 0,4-0,8 százalékban jön létre gyermekekben, felnőttekben pedig 3 százalékban. A reakciók gyakoribbak méhészek körében. Jellemző, hogy a csípés helyén 10 cm -nél kisebb átmérőjű, akár enyhén fájdalmas bőrpír keletkezik, amely pár nap alatt elmúlik. Akár órák, akár napok alatt is kialakulhatnak nagy helyi reakciók, amelyek 24 óráig is fennállhatnak. Test szerte jelentkezhetnek a bőrtünetek és viszketés is felléphet. *Dr. Simon Zsuzsanna* eredményei alapján az esetek 5-10 %-ban anafilaxiás roszullét is bekövetkezhet, ez vérnyomáseséssel, eszméletvesztéssel és légzés leállással járhat. Ennek a reakciónak az esélye gyermekek esetén 1% és a halálozások száma nagyon ritka országszerte. A csípések száma, a két csípés közötti intervallum fogja meghatározni az allergiás reakció mértékét. A szakemberek ezen mellékhatások miatt tartanak maguknál, úgynevezett epinefrin injekciót, amely főként az anafilaxiás tünetek megfékezésére szolgál. Az injekciót a külső comb izomba kell

adni és a benne lévő adrenalin fogja kifejteni a hatását. Az adrenalin szűkíti az ereket ami által megemeli a vérnyomást és hatására tágulnak a légutak majd ennek eredményeként a beteg nehézlégzése csökkeni fog.

Radó Gábor és Radóné Karácsonyi Enikő a megkérdezettek közül később kezdték tevékenységüket, 2013-ban és a lekisebb, 10 méhcsaláddal tartják fent apiterápiás házukat a további két megkérdezett szakemberhez képest. A kezeléseket leginkább a következő esetekben végzik el: légzőrendszeri betegségek, stressz, álmatlanság, szív- és érrendszeri betegségek esetén. A megjelölt fő szezon mindhárom interjú során az április és október közötti időszak volt. Összehasonlítva a legkevesebb ember fogadta a Radó házaspár apiterápiás háza, évente 4-5 főt, akik a 40-60 év közötti korosztályból kerülnek ki.

Köveztetések és javaslatok

Egyre több ember ismeri a méhek gyógyító hasznosságát, de még mindig az a jellemzőbb a szakemberek szerint, hogy csak akkor fordulnak ilyen kezelésekhöz, ha már semmi más nem használt. Elmondható, hogy a gyógymóddal kapcsolatban is elfogadóbbak az orvosok, tehát egyfajta reneszánszát éli. Egyre gyakrabban fordul elő, hogy a betegeknek ajánlják a méz, a propolisz, a méhméreg vagy a virágpor alkalmazását. Kínában kidolgoztak egy országosan elfogadott rendszert az egyes betegségek kezelését illetően, és Magyarországon is kínai modell alapján dolgozik a legtöbb szakember. Az apiterápiás kezeléseket egyelőre kezdeti cipőben járnak Magyarországon, főként a múlt században kezdték el használni. Leggyakrabban mozgás szervi, idegrendszeri és légzőszervi betegségekre, mint például: allergia, asztma esetében használják térségünkben, viszont felhasználása ennél sokrétűbb. Mivel a keleti modell alapján működik az apiterápia Magyarországon, ami főként abban nyilvánul meg, hogy az apiterápiás házakban nem használunk elektromos eszközöket és egyszerre maximum csak 2 ember vehet részt a kezelésben, ezért a nyugati országokhoz képest, mint például Ausztria, ahol a legtöbb apiterápiás házakban maszkokat használnak a kaptárlevegő belégzésére (<https://www.apiterapia.hu/>). Ezen kívül jelentős probléma hazánkban, hogy nincsen megfelelő mennyiségű kutatási adat és műszer, amivel tudományosan bizonyítható lenne az apiterápia hatékonysága. Viszont, ha nem is tudatosan, sokan használják az apiterápiát a házi patikában is. Megfázáskor sokan mézet fogyasztanak, fogfájásra propoliszt csepegtetnek, vitaminok helyett vagy étvágyhozónak sokan virágport esznek vagy sebeket mézzel fertőtlenítenek. Megállapítható, hogy a többség még mindig tartózkodik az apiterápiától. A szakemberek véleménye szerint egy szélesebb körű oktatást és információkat kell biztosítani az emberek számára hazánkban is az apiterápiás kezeléseket kedvező hatásairól és hatékonyságáról.

Köszönetnyilvánítás

A munkát a Állattenyésztési Szakkollégium hallgatóinak tudásának fejlesztése a modernizáció irányába c. NTP-SZKOLL-23-0034 számú pályázat támogatta.

Irodalomjegyzék

- Lee, J.A., Son, M.J., Choi, J., Yun, K-J., Jun, J.H., Lee, M.S. (2014): Bee venom acupuncture for rheumatoid arthritis: A systematic review protocol. *Bmj Open*. 4, <https://bmjopen.bmj.com/content/4/4/e004602>
- Jo, M., Park, M.H., Kollipara, P.S., Jun An, B., Song, S.H., Han, B.S., Kim, H.J., Song, J.M., Hong, T.J. (2012): Anticancer effect of bee venom toxin and melittin in ovarian cancer cells through induction of death receptors and inhibition of JAK2/STAT3 pathway. *Toxicology and Applied Pharmacology*, 258(1), 72–81, <https://doi.org/10.1016/j.taap.2011.10.009>
- Koh, H-L., Teo, H-H., Ng, H-L. (2003): Pharmacists' patterns of use, knowledge, and attitudes toward complementary and alternative medicine. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*. 9(1), 51–63, <https://doi.org/10.1089/107555303321222946>
- Kun O. (2019): <https://sokszinuvek.24.hu/eletmod/2019/03/18/apiterapia-meh-mehkaptarlevegol> (Letöltés ideje: 2024. 06 01.)
- Moreno, M., Giralt, E. (2015): Three Valuable Peptides from Bee and Wasp Venoms for Therapeutic and Biotechnological Use: Melittin, Apamin and Mastoparan. *Toxins*. 7, 1126–1150, <https://doi.org/10.3390/toxins7041126>
- Robinson, A.R., Crane, L.A., Davidson, A.J., Steiner, J.F. (2002): Association between use of complementary/alternative medicine and health-related behaviors among health fair participants. *Preventive Medicine*. 34(1), 51–57, <https://doi.org/10.1006/pmed.2001.0950>
- WHO (2013): WHO Traditional Medicine Strategy: 2014–2023. Geneva, Switzerland. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241506096> (utolsó letöltés: 2024. április 19.)
- Zhang, S., Liu, Y., Ye, Y., Whang, X-R., Lin, L-T., Xiao L-Y., Zhou, P., Shi, G-X., Liu, C-Z. (2018): Bee venom therapy: Potential mechanisms and therapeutic applications. *Toxicon*, 148, 64–73, <https://doi.org/10.1016/j.toxicon.2018.04.012>
- Zhang, Y., Leach M. J., Hall H., Sundberg, T., Ward, L., Sibbritt, D., Adams, J. (2015): Differences between male and female consumers of complementary and alternative medicine in a national us population: a secondary analysis of 2012 NIHS data. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*. 413173, <https://doi.org/10.1155/2015/413173>
- <https://www.beecurasystem.de/en/bienenstockluft-apitherapie/> (utolsó letöltés: 2024. április 19.)

A műre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: [CC-BY-NC-ND-4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).
This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

